

Joan Fuster, *Literatura catalana contemporània*, Curial, 1972.

Sagarra és un dels comptats escriptors de la seva generació que realment sembla «immune» al Noucentisme. El Noucentisme literari, essencialment burgès, i que responia a una circumstància polític-social que tenia la burgesia com a protagonista, no aconseguí guanyar-se Sagarra, aristòcrata pels quatre costats. Ni aconseguí guanyar-se Josep Pla, *kúlak*. Val la pena de recordar la procedència última —de «classe»— de l'un i de l'altre, perquè ajuda a fer més intel·ligible la posició literària de cadascun. Sagarra, plançó de noble família, es resisteix a la seducció d'una classe que no era la seva, i fins i tot a risc de quedar marginat per la força mateixa dels fets, s'obstina en el seu refús. Josep Pla, propietari rural de tipus mitjà, tampoc no s'hi deixa seduir, i després exposarem la seva actitud paradoxal davant de certs problemes de fons. «Literàriament», Pla resta impermeable a les suggestions noucentistes. Tant ell com Sagarra admiren el treball i l'ambició del Noucentisme: de D'Ors, de Carner, de Riba. Però no els comparteixen. Hi veien l'única empresa possible de «consolidació» cultural per al país; desconfien,

però, del seu sentit. La desconfiança de tots dos, és en el fons, desconfiança envers «la burgesia»: l'aristòcrata i el *kúlak* temen el «burgès» que, ineluctablement, ha de desbordar-los i que ja els desborda. En Sagarra i en Pla trobem nombroses crítiques a la burgesia: crítiques lacerants i despietades. Ens enganyaríem si, «sociològicament», les interpretéssim com animades per qualsevol disseny «progressista». Ben al contrari: són crítiques «reaccionàries», en tant que deriven de perspectives «anacròniques». L'aristòcrata i el *kúlak* són espècimens desplaçats pel simple mecanisme de l'evolució econòmica, i de moment, el burgès, més que no pas el proletari, se'ls presenta com a enemic: diguem-ne «enemic». En Sagarra i en Pla, això es tradueix a nivell literari en el desinterès que manifesten davant el Noucentisme. Desinterès, però no hostilitat: al capdavant, es veuen obligats a admetre que el Noucentisme —i la burgesia «revolucionària»— compleix el seu paper, i un paper útil.

De Sagarra havia dit Jordi Carbonell que «és fonamentalment un modernista»: «la llibertat individual, el sentimentalisme i el sentit lliurement directe de la Natura

s'inscriuen a la base de la seva producció, i hi perduren». És cert. Per a ser més exactes, però, caldria restringir el judici: el «sentit de la Natura», més que «modernista», és «maragallià» —els poetes subalterns del Modernisme manquen d'un «sentit de la Natura» mitjanament veraç— o pel que fa a la «llibertat individual», hem de tenir en compte que Sagarra mai no s'excedí fins al postulat anarcoide —subversiu— dels modernistes. Aquestes precisions, són, de fet, secundàries. A efectes d'una classificació aclaridora, Sagarra és com un modernista extemporani. Un modernista, de més a més, que manté molts punts de contacte amb els romàntics: amb Verdaguer o amb Guimerà. Però, alhora, els tractes del poeta amb el Noucentisme no foren vans. Sagarra hi aprengué l'avantatge d'una «elaboració formal» relativament acurada —que Maragall deia que defugia— i el gust per la brillantor verbal, com observa el mateix Jordi Carbonell. L'elaboració formal mai no és tan insistent com en els Noucentistes —Riba o Esclasans, fins i tot Manent o Garcés—, però l'advertim en un grau d'intensitat bastant notable. La riquesa lingüística de Sagarra, en canvi, és infinitament superior a la de qualsevol noucentista, Carner inclòs: ens trobem davant d'un aparat lexicogràfic d'inexhauribles

recursos, en el qual cada paraula val pel seu color i pel seu so gairebé tant com per la seva funció semàntica. La indigència «urbana» que caracteritzava el vocabulari dels modernistes s'hi converteix en una abundància fastuosa. Els noucentistes, en general, queden també molt per sota de l'enorme repertori de possibilitats que Sagarra domina.